

Výročná správa
VIA IURIS 2010

Obsah:

I. Čo zaujímavé sa nám podarilo v roku 2010?	2
II. VIA IURIS v číslach v roku 2010	4
III. Témy VIA IURIS v roku 2010	5
IV. Zodpovedný občan	6
IV.1. Prístup k informáciám a transparentnosť rozhodovania úradov	6
IV.2. Široká účasť na rozhodovaní a prístup k súdom	6
IV.3. Pomoc tým, ktorí sú zastrašovaní pri obhajobe verejného záujmu	7
V. Zodpovednosť sudcov	9
V.1. Systém zodpovednosti sudcov	9
V.2. Kvalita rozhodnutí súdov	9
V.3. Prístup k súdnym rozhodnutiam	10
VI. Zodpovednosť verejných činiteľov	11
VI.1. Systém zodpovednosti verejných činiteľov	11
VI.2. Nakladanie s verejným majetkom	11
VII. Podporné aktivity	13
VII.1. Konzultácie	13
VII.2. Biela Vrana	13
VII.3. Otvorené právo a Cena Otvoreného práva	15
VII.4. Webová stránka VIA IURIS a Prvá právna pomoc	16
VII.5. Dokumentárne filmy Právo pre ľudí	17
VII.6. Spolupráca s Justice and Environment	17
VII.7. Spolupráca na projekte DOLCETA	18
VII.8. Spolupráca na projekte FRA	18
VIII. Správa o hospodárení združenia v roku 2010	19
VIII.1. Príjmy	19
VIII.2. Výdavky	20
VIII.3. Správa nezávislého audítora	21
IX. Ľudia vo VIA IURIS	22
IX.1. Členovia tímu	22
IX.2. Spolupracujúci právnici a advokáti	22
IX.3. Členovia rady	22

VIA IURIS

VIA IURIS – Centrum pre práva občana je občianske združenie, ktoré od roku 1993 pomáha ľuďom obhajovať svoje práva a zúčastňovať sa na rozhodovaní o veciach verejných. Prispievame k tomu, aby štátne orgány a samosprávy konali zodpovedne a efektívne a zúčastňujeme sa na reforme slovenského súdnictva. Upozorňujeme na nespravodlivosť, porušovanie zákonov a netransparentnosť.

Naše hlavné témy:

- **Zodpovedný občan**
- **Zodpovednosť sudcov**
- **Zodpovednosť verejných činiteľov**

I. Čo zaujímavé sa nám podarilo v roku 2010?

Všetky rozhodnutia súdov budú verejné

V roku 2010 sme pracovali na legislatívnom návrhu, ktorý by zabezpečil prístup ku všetkým rozhodnutiam súdov. Legislatívny návrh Ministerstva spravodlivosti SR, ktorý nakoniec parlament schválil, si osvojil návrhy VIA IURIS. Novela zakotvila povinnosť sprístupňovať rozhodnutia súdov na žiadosť a aj aktívne zverejňovať na internete.

Verejnosť má silnejšie postavenie pri rozhodovaní o životnom prostredí

V roku 2010 sme sa zapojili do pripomienkovania novely zákona o procese posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA). Prijatá novela rozšírila prístup verejnosti k rozhodovaniu takmer v súlade s našimi návrhmi. Práva verejnosti pri povoľovaní činností, ktoré majú najzávažnejší dopad na životné prostredie, sa výrazne posilnili.

Pomohli sme ľuďom v konkrétnych kauzách

Pezinská skládka: V rozvetvenej kauze *Pezinská skládka*, ktorá patrí medzi najdôležitejšie kauzy VIA IURIS, je aktuálny stav priaznivý pre obyvateľov Pezinka, keďže na skládku v tzv. „novej jame“ nie je možné vozit' odpad. Najvyšší súd SR totiž odložil vykonateľnosť povolenia a predložil predbežné otázky na zodpovedanie Súdnemu dvoru Európskej únie.

Po 3 rokoch Najvyšší súd SR vydal právoplatné rozhodnutie v prípade nezákonného vylúčenia pezinského aktivistu z územného konania o Pezinskej skládke a potvrdil že sa tak udialo v rozpore so zákonom.

Výrub stromov v Humennom: V konaní o výrube stromov správny orgán odmietol konať s verejnosťou ako účastníkom konania. V kauze sme pomáhali občianskemu združeniu Zelený Kameň, ktoré podalo žalobu proti právoplatnému rozhodnutiu o výrube. Súd nielenže odložil vykonateľnosť rozhodnutia, ale aj vyhlásil rozhodnutie za nezákonné a to napriek tomu, že žalobca nebol účastníkom povoľovacieho konania. Prípado je unikátny priamou aplikáciou Aarhuského dohovoru.

Jadrová elektrárne Mochovce: Medzinárodný Aarhuský výbor vydal návrh zistení o tom, že Slovenská republika porušila Aarhuský dohovor, keďže z povoľovania jadrovej elektrárne vylúčilo verejnosť. Ďalej zhodnotil, že slovenská legislatíva nezabezpečuje adekvátnu účasť verejnosti v prípadoch obnovy alebo zmeny starých rozhodnutí.

Kauza Pavlovič: Jaroslavovi Pavlovičovi v roku 2007 jeho zamestnávateľ, Slovenská stavebná inšpekcia (SSI), nezákonne zrušil štátnozamestnanecký pomer, podľa viacerých indícií aj za jeho aktívne vystupovanie proti skládke v Pezinku. V októbri 2010 Najvyšší súd SR zrušil rozhodnutie SSI a vrátil vec SSI na ďalšie konanie.

Viac prostriedkov do pokladníc samospráv

Ešte v roku 2009 sme pripravili kľúčové novely zákonov o majetku obcí a majetku VÚC zvyšujúce transparentnosť a súťažnosť nakladania s majetkom samospráv. V roku 2010 sme sa opätovne zapojili do legislatívneho konania a pomohli vyjasniť sporné ustanovenie, ktoré samosprávam spôsobovalo aplikačné problémy.

V roku 2010 sa tiež uskutočnili prvé elektronické predaje majetku podľa týchto noviel, ktoré umožnili získať najmenej o 200 000 € (asi 6 miliónov SK) vyššiu kúpnu cenu v prospech VÚC, v porovnaní s cenou podľa znaleckého posudku.

8 dokumentárnych filmov Právo pre ľudí

V spolupráci so spoločnosťou atelier.doc sme pripravili sériu 8 dokumentárnych filmov, ktoré ukazujú ľuďom, ako s pomocou zákona efektívne hájiť svoje práva a verejný záujem. Sú postavené na reálnych príbehoch, v ktorých sa občania dostali do konfliktu s mocou, resp. záujmom mocných. Tri dlhšie formáty filmov boli následne odvysielané v STV. Všetky filmy je možné vidieť na www.viaiuris.sk/aktivita/filmy.

Rozvoj webového portálu Otvorené právo

Otvorené právo (www.otvorenepravo.sk) je unikátnym webovým projektom. Vytvára pre odbornú verejnosť priestor na diskusiu o právnych, politických a spoločenských témach. V roku 2010 *Otvorené právo* navštívilo viac ako 28 000 unikátnych návštevníkov a bolo na ňom publikovaných celkovo 50 článkov a rozhovorov od 30 autorov. V septembri 2010 sme začali implementovať rozvojovú stratégiu *Otvoreného práva* s cieľom zabezpečiť jeho obsahovú a finančnú udržateľnosť.

Spustenie novej webovej stránky VIA IURIS

Nový web (www.viaiuris.sk) je kvalitnejším nástrojom na prezentáciu organizácie, je dvojazyčný a obsahuje interaktívne prvky ako napr. anketa, prepojenie na sociálne siete alebo testovaciu formu projektu *Prvá právna pomoc*. Sekcia *Prvej právnej pomoci* na našej web stránke je bezplatným internetovým manuálom, ktorý pomáha obyčajným ľuďom pri uplatňovaní základných práv a slobôd a pri ochrane verejného záujmu.

II. VIA IURIS v číslach v roku 2010

Zabezpečili sme **45 komplexných právnych konzultácií**

Zabezpečili sme **právnú pomoc v 35 kauzách** (z čoho sú 4 kauzy na medzinárodných fórach, 6 pred Ústavným súdom SR a 8 pred Najvyšším súdom SR)

Zapojili sme sa do legislatívneho konania vypracovaním **4 legislatívnych návrhov** resp. pripomienok k legislatívnym návrhom, týkajúcich sa napríklad sprístupňovania súdnych rozhodnutí, posudzovania vplyvov na životné prostredie, či nakladania s majetkom samospráv

Vypracovali sme **5 právnych analýz** napríklad aj o prístupe verejnosti k súdom a informáciám v konaniach s vážnym dopadom na životné prostredie. Analýzy slúžia ako podklad k náročným kauzám, k legislatívnym aktivitám, alebo k ďalšiemu rozpracovaniu témy

Vydali sme **24 tlačových správ** a verejnosť sa o nás dozvedela aj prostredníctvom **572 príspevkov v 41 médiách**

V spolupráci s filmármi sme vytvorili **8 dokumentárnych vzdelávacích filmov** (3 z nich odvysielala Slovenská televízia)

28 000 unikátnych návštevníkov navštívilo web portál *Otvorené právo*

III. Témy VIA IURIS v roku 2010

- **Zodpovedný občan**
- **Zodpovednosť sudcov**
- **Zodpovednosť verejných činiteľov**

VIA IURIS sa okrem aktivít uvedených v 3 nosných témach venovalo aj tzv. podporným aktivitám. Ide o prierezové aktivity, ktoré smerujú k podpore tém VIA IURIS a celkovej podpore organizácie.

Podporné aktivity:

- Konzultácie
- *Biela Vrana* (www.bielavrana.sk)
- Webový portál *Otvorené právo a Cena Otvoreného práva* (www.otvorenepravo.sk)
- Webová stránka VIA IURIS (www.viaiuris.sk)
- *Prvá právna pomoc*
- Dokumentárne filmy *Právo pre ľudí*
- Práca s médiami
- Medzinárodná spolupráca

IV. Zodpovedný občan

V téme *Zodpovedný občan* boli naše aktivity v roku 2010 rozdelené do nasledujúcich oblastí:

- Prístup k informáciám a transparentnosť rozhodovania úradov
- Široká účasť na rozhodovaní a prístup k súdom
- Pomoc tým, ktorí sú zavražďovaní pri obhajobe verejného záujmu

IV.1. Prístup k informáciám a transparentnosť rozhodovania úradov

Usilujeme sa o odstránenie legislatívnych a aplikačných bariér širokého prístupu k informáciám. Na naplnenie tohto cieľa zabezpečujeme pre klientov právnu pomoc (kauzy a konzultácie), monitorujeme súvisiacu legislatívu a v prípade potreby navrhujeme legislatívne úpravy.

V súlade s cieľom a zameraním tejto témy sme sa v roku 2010 venovali najmä monitoringu a konzultáciám, ktoré čiastočne reagujú na nezákonný postup až zlomyselnosť úradov a čiastočne na nejednoznačné znenie niektorých častí infozákona. Konzultácie smerujú k riešeniu obštrukcií a aplikačných excesov zo strany správnych orgánov a súdov.

Začali sme pracovať na rozsiahlom komentári k zákonu o prístupe k informáciám a vyjasňovali sme podmienky jeho publikácie vo vydavateľstvách právnickej literatúry. Úvodná analýza, ktorá zatiaľ vznikla, má ucelenú podobu a teda je publikovateľná aj samostatne. Načasovanie komplexného komentára tiež závisí od legislatívnych aktivít Ministerstva spravodlivosti SR.

Riešili sme prípad, kedy prokuratúra odmietla zverejniť svoj úkon voči úprave územného plánu mesta Bratislava, z ktorého vyplývajú zmeny a manipulácie s parcelami. Krajský súd nám v prvom stupni dal za pravdu, ale prokuratúra sa odvolala na Najvyšší súd SR.

V druhom prípade sme sa so sťažnosťou obrátili na Ústavný súd SR keď Najvyšší súd SR rozhodol, že „dokument“ – zmluva, rozhodnutie, zvukový záznam (z rokovania vlády) – nie je informácia, pričom tento výklad zákona nedostatočne zdôvodnil. V praxi tento výklad môže paralyzovať prístup k informáciám a preto má táto kauza precedenčný význam.

IV.2. Široká účasť na rozhodovaní a prístup k súdom

Usilujeme sa o to, aby občania mali možnosť efektívne sa zúčastňovať na rozhodovaní, vrátane možnosti požiadať súdy o preskúmanie rozhodnutí správnych orgánov. Zameriavame sa na konania s dopadom na zdravie a životné prostredie, v ktorých Slovenská republika musí aplikovať záväzky z tzv. Aarhuského dohovoru (Dohovor o prístupe k informáciám, účasti na rozhodovaní a prístupe k súdom v konaniach s dopadom na životné prostredie).

V marci 2010 parlament prijal novelu zákona o EIA (proces posudzovania vplyvov na životné prostredie), ktorá rozšírila prístup verejnosti k rozhodovaniu takmer v súlade s našimi návrhmi. Práva verejnosti pri povoľovaní činností, ktoré majú najzávažnejší dopad na životné

prostredie sa výrazne posilnili, hoci nedošlo k plnej harmonizácii. Okrem toho však parlament prijal novelu atómového zákona, ktorá umožňuje utajiť všetky informácie z konania o povoľovaní jadrových zariadení, čo je podľa nášho názoru v zjavnom rozpore s predpismi EÚ.

O všetkých nedostatkoch v súvislosti s harmonizáciou slovenskej legislatívy v konaniach, ktorým predchádza EIA, sme informovali počas legislatívneho konania poslancov a predstaviteľov vlády a následne oficiálnym listom Európsku komisiu.

Okrem účasti verejnosti na povoľovaní činností, ktorým predchádza EIA, má Slovenská republika povinnosť zabezpečiť, aby verejnosť mohla napadnúť na súde akékoľvek porušenia práva z oblasti životného prostredia. VIA IURIS pripravilo analýzu legislatívnych nedostatkov a podalo sťažnosť na Európsku komisiu vo veci porušenia práva Slovenskou republikou.

Tieto naše aktivity plne korešpondujú so záväzkom novej vlády v programovom vyhlásení a preto sme pokračovali v cielenej komunikácii s vládou, Európskou komisiou aj médiami.

V kauze Mochovce vydal Aarhuský výbor návrh zistení, že Slovenská republika porušila Aarhuský dohovor, keďže z povoľovania jadrovej elektrárne vylúčila verejnosť. Ďalej zhodnotil, že slovenská legislatíva všeobecne nezabezpečuje adekvátnu účasť verejnosti v prípade obnovy alebo zmeny starých rozhodnutí.

Podali sme žalobu v zastúpení obyvateľov obce Vysoké Tatry, ktorá testuje inovatívny postup – účasť verejnosti na prieskume územných plánov.

Podali sme dve žaloby na preskúmanie rozhodnutí o výrube (v Bratislave-Rači a Humennom), pričom sme tiež testovali nové možnosti. Žalobu podávali občania, ktorí neboli účastníkmi následného povoľovacieho konania. V jednom prípade už súd rozhodol v náš prospech, čím sme dosiahli rozhodnutie precedentného významu.

V rozvetvenej kauze *Pezinská skládka*, ktorá patrí medzi najdôležitejšie kauzy VIA IURIS, je aktuálny stav priaznivý pre obyvateľov Pezinka, keďže na skládku nie je možné voziť odpad. Najvyšší súd SR totiž odložil vykonateľnosť povolenia a predložil predbežné otázky Súdnemu dvoru Európskej únie. V tomto konaní pomáhame obyvateľom Pezinka, ktorí sú jeho účastníkmi a na Súdny dvor EÚ sme zaslali vyjadrenie – návrh odpovedí na 5 predbežných otázok.

Najvyšší súd SR tiež vydal právoplatné rozhodnutie v prípade nezákonného vylúčenia pezinského aktivistu z územného konania o skládke v tzv. novej jame.

IV.3. Pomoc tým, ktorí sú zavražďovaní pri obhajobe verejného záujmu

Usilujeme sa o to, aby zavražďovanie a útoky nebránili ľuďom angažovať sa vo veciach verejných. Žaloby na ochranu osobnosti, trestné oznámenia a ďalšie prostriedky, ktorými sa snažia umlčať aktívnych občanov, sú zamerané proti jednotlivcom (napríklad angažovaní ochranári, whistleblowers), ale aj proti skupinám (napríklad ochranárske iniciatívy a združenia). Osobitnú skupinu v tejto súvislosti predstavujú novinári a médiá, ktoré čelia žalobám na ochranu osobnosti (dobrej povesti) s požiadavkou na likvidačnú nemajetkovú

ujmu. V takýchto prípadoch poskytujeme konzultácie, prípadne zabezpečujeme zastupovanie pred orgánmi a súdmi.

V spolupráci s Veľvyslanectvom USA sme pripravili projekt, v rámci ktorého sa od septembra 2010 začali práce na analýze vybraných rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, súdov USA a Slovenských súdov. **Analýza**, ktorá už je dostupná na webovej stránke VIA IURIS, je zameraná na hranicu slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti verejných činiteľov, najmä v kontexte likvidačných žalôb predstaviteľov moci proti médiám.

Od r. 2007 sa tiež tiahla kauza Jaroslava Pavloviča, ktorému SSI nezákonne zrušila štátnozamestnanecký pomer, podľa viacerých indícií aj za jeho aktívne vystupovanie proti skládke v Pezinku. V októbri 2010 rozhodol Najvyšší súd SR, zrušil rozhodnutie SSI a vrátil vec na ďalšie konanie. Následne sme riešili možnosť uplatnenia nároku klienta na vyplatenie mzdy za uplynulé 3 roky, keďže jeho zamestnanecký pomer podľa zákona stále trvá.

Zabezpečili sme právnu pomoc v novom prípade Zuzany Melicherčíkovej, ktorá ako zamestnankyňa študijného oddelenia Právnickej fakulty UK verejne poukázala na nekalé praktiky pri prijímaní istej skupiny študentov (daňoví poradcovia). Za tento postup bola v zamestnaní šikanovaná, podala výpoveď a po prijatí do nového zamestnania a intervencii bývalých nadriadených prišla aj o toto zamestnanie. Zuzana Melicherčíková bola za svoje konanie ocenená *Bielou Vranou* 2010 (www.bielavrana.sk).

V. Zodpovednosť sudcov

Súdnicstvo budujeme ako nosnú tému pre ďalšiu činnosť organizácie. V roku 2010 sme preto, okrem naplánovaných aktivít v oblasti súdnicstva, najmä zanalyzovali prostredie a vytipovali ciele a aktivity k nim smerujúce. Nakoľko Ministerstvo spravodlivosti SR pod novým vedením rieši väčšinu systémových prekážok, ktoré sme identifikovali, upravili sme pôvodné zameranie tejto témy.

V téme zodpovednosť sudcov sú naše aktivity rozdelené do nasledujúcich oblastí:

- **Systém zodpovednosti sudcov**
- **Kvalita súdnych rozhodnutí**
- **Prístup k súdnym rozhodnutiam**

V.1. Systém zodpovednosti sudcov

Prispeli sme k systémovým zmenám v súdnicte a to jednak vytvorením odbornej diskusie o zodpovednosti sudcov a jednak konkrétnymi návrhmi týchto zmien.

Ministerstvo spravodlivosti SR zapracovalo pripomienky VIA IURIS do svojich legislatívnych návrhov, konkrétne pripomienky týkajúce sa sprístupňovania súdnych rozhodnutí a obsadenia komisií pre výber sudcov.

Analýza prostredia nám okrem ďalšieho smerovania v téme umožnila určiť aktuálnu tému 9. ročníka konferencie *Prístup k spravodlivosti: Bariéry a východiská*, ktorá sa venovala téme *Zodpovednosť sudcu – sudcovská etika a inštitucionálny rámec disciplinárnej zodpovednosti*.

Etika sudcov: VIA IURIS chce prispieť k príprave nových etických štandardov sudcov a ich kodifikácii v etickom kódexe, k inštitucionálnemu zabezpečeniu dodržiavania pravidiel a ich prepojeniu na disciplinárnu zodpovednosť.

Na túto tému bola zameraná analýza prostredia, ktorá zistila okrem iného aktuálnosť témy v európskom aj svetovom meradle a súčasne odhalila poznanie o stave témy na Slovensku. Dôvodom výberu témy bol aj fakt, že na Slovensku sa venuje pozornosť najmä budovaniu a precizovaniu inštitucionálnych zložiek súdnej moci, avšak menší dôraz sa kladie na osobu sudcu.

Inštitucionálny rámec disciplinárnej zodpovednosti: kvalita disciplinárneho súdnicstva v SR, povaha disciplinárnych súdov, spôsob kreovania a právomoci disciplinárnych senátov, miesto Etickej komisie v tomto systéme. K tejto téme prebehlo zisťovanie modelov inštitucionálneho fungovania disciplinárneho súdnicstva vo vybraných európskych krajinách.

V.2. Kvalita rozhodnutí súdov

Naším cieľom je navrhnuť štandardy na posudzovanie kvality súdnych rozhodnutí. Navrhnuté štandardy budú odrážať judikatúru Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.

Ako sme už spomínali vyššie, venovali sme sa spracovaniu stratégie a vypracovaniu projektu zameraného na konzistentnosť rozhodovania súdov v prípadoch, kedy súd rozhodoval o zásahu do ochrany osobnosti verejných činiteľov vs. iných osôb (viď kapitola IV.3.).

Čo sa týka práce na kauzách v tejto téme, pomáhali sme klientovi, ktorému bolo zakázané nahrávať na súde. V merite veci sme uspeli, ale zamietli žiadosť o nemajetkovú ujmu, pričom rozhodnutie bolo nedostatočne zdôvodnené. Podali sme ústavnú sťažnosť dôvodiac, že pre nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia bolo porušené právo na spravodlivý proces.

V.3. Prístup k súdnym rozhodnutiam

Usilujeme o to, aby verejnosť mala prístup ku všetkým súdnym rozhodnutiam, aby súdy zverejňovali svoje rozhodnutia aktívne a tiež aby bol zabezpečený prístup k rozhodnutiam na žiadosť.

V roku 2010 sme ukončili a zverejnili právnu analýzu prístupu k súdnym rozhodnutiam, ktorá približuje význam tejto problematiky a jej vývoj na Slovensku, poukazuje na prístup k rozhodnutiam v zahraničí a odкрýva aktuálne problémy. Táto analýza poskytla kvalitnú bázu na prípravu legislatívnych návrhov.

Návrhy VIA IURIS v tejto oblasti si osvojilo Ministerstvo spravodlivosti SR, ktorého legislatívny návrh schválila vláda a bol predložený na rokovanie parlamentu. Parlament túto novelu schválil, avšak jej účinnosť, a teda aj prístup k súdnym rozhodnutiam, posunul na január 2012.

V roku 2010 sme pokračovali v sérii testovacích káuz začatých ešte v roku 2009, kedy sme súdy rôznych stupňov žiadali o sprístupnenie ich rozhodnutí. V júni 2010 sme sa obrátili na Najvyšší súd SR so žiadosťou o sprístupnenie a v tom istom mesiaci nám boli sprístupnené 2 požadované rozsudky. V ďalších 3 prípadoch však súd požadované rozsudky nesprístupnil. V dvoch prípadoch sa jednalo o rozhodnutia Ústavného súdu SR, v jednom o rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, pričom naše odvolanie prejednávalo Ministerstvo spravodlivosti SR. Nezákonnosť uvedených rozhodnutí sme napadli žalobami na krajskom súde.

Pomáhali sme novinárovi, ktorý podal žiadosť o sprístupnenie uznesenia Ústavného súdu SR, ktorým nebol sudca vylúčený z rozhodovania o súlade so zákonom, hoci v čase podania návrhu bol poslancom parlamentu, ktorý namietaný zákon prijal. Vec prejednáva Ústavný súd SR a podali sme aj sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva.

VI. Zodpovednosť verejných činiteľov

V tejto téme boli naše aktivity v roku 2010 rozdelené do nasledujúcich oblastí:

- **Systém zodpovednosti verejných činiteľov**
- **Nakladanie s verejným majetkom**

VI.1. Systém zodpovednosti verejných činiteľov

Naším cieľom bolo analyzovať rôzne formy zodpovednosti verejných činiteľov na Slovensku, z hľadiska právnej úpravy a jej aplikácie a navrhnúť systémové zmeny.

Analýza rozpracovala rôzne formy zodpovednosti časti verejných činiteľov (úradníkov v štátnej správe a samospráve) na Slovensku, z hľadiska právnej úpravy a aplikácie a hodnotila ich efektivitu. V rámci sumárneho zistenia môžeme konštatovať neefektívnosť trestnoprávnej úpravy, neexistujúcu (vypustenú) disciplinárnu zodpovednosť a neuplatňovanie zodpovednosti za škodu spôsobenú verejným činiteľom.

V komparatívnej časti analýzy sme zabezpečili analýzu právnej úpravy zodpovednosti verejných činiteľov v Rakúsku a Nemeckej republike. V spolupráci s českou organizáciou Ekologický právni servis (www.eps.cz) sme získali informácie o právnej úprave a praxi zodpovednosti za škodu v Českej republike. Okrem toho sme na pracovnej ceste v USA získali informácie o systéme úpravy zodpovednosti verejných činiteľov na federálnej, národnej a miestnej úrovni, ktoré budú súčasťou analýzy.

Doterajšie výsledky analýzy naznačujú, že kľúčovú úlohu v zahraničí zohráva najmä disciplinárna zodpovednosť, až následne trestná zodpovednosť a zodpovednosť za škodu. V rámci disciplinárnej zodpovednosti predbežné výsledky analýzy naznačujú potrebu vybudovania viacprvkového systému (od precíznej úpravy povinností a ich prepojenia na disciplinárnu zodpovednosť, cez procesné normy, inštitucionálne podmienky, až po ochranu whistleblowers a výpovedné majetkové priznania), pričom najdôležitejšie prvky tohto systému v Slovenskej republike chýbajú.

Výsledkom analýzy budú konkrétne odporúčania k legislatívnym zmenám v danej oblasti.

VI.2. Nakladanie s verejným majetkom

V roku 2010 sme našu snahu v tejto oblasti zamerali na udržanie legislatívneho stavu – progresívnych ustanovení zákonov o majetku obcí a VÚC z roku 2009 a prostredníctvom konzultácií na ich správnu aplikáciu.

V roku 2009 sa VIA IURIS podarilo pripraviť a presadiť prijatie prelomovej novely, ktorá nastavila pravidlá nakladania s majetkom tak, aby sa prevody a prenájmy v samosprávach realizovali súťažne a transparentne. Novela súčasne zaviedla pre obyvateľov príslušnej obce alebo VÚC na slovenské pomery unikátne široký prístup k súdom s možnosťou napadnúť nezákonný postup podľa tohto zákona.

V roku 2010 sme sa zamerali na monitoring týchto legislatívnych zmien, s cieľom zabrániť odstráneniu nových progresívnych ustanovení. Zároveň sme poskytovali právne konzultácie v súvislosti s aplikáciou zákonov o majetku obcí a majetku VÚC. V konzultáciách sme najčastejšie riešili problémy pri uplatnení výnimky „dôvodu hodného osobitného zreteľa“. Samosprávy často aplikovali túto výnimku v situáciách, kedy nemala miesto a bez zdôvodnenia.

Koncom roka pripravilo Ministerstvo financií novelu zákona o majetku obcí a novelu tohto zákona o majetku VÚC. VIA IURIS využilo túto príležitosť, vypracovalo návrh zmeny ustanovenia, ktoré sa týkalo výnimky „dôvod hodný osobitného zreteľa“ a presadilo ju v parlamente. Novely zákonov boli prijaté a v praxi znamenajú zvýšenie kvóra potrebného na prijatie výnimky, povinnosť zdôvodniť osobitný zreteľ a povinnosť zverejniť zámer použitia tejto výnimky vopred.

Firmám, ktoré vyvíjali software na elektronický predaj majetku sme poskytli stanoviská o súlade ich produktov s novelou. Prvý elektronický predaj uskutočnil Bratislavský samosprávny kraj a podľa jeho zhodnotenia mu takýto predaj umožnil získať o 200 000 € (6 mil. SK) vyššiu kúpnu cenu v prospech VÚC, v porovnaní s cenou podľa znaleckého posudku.

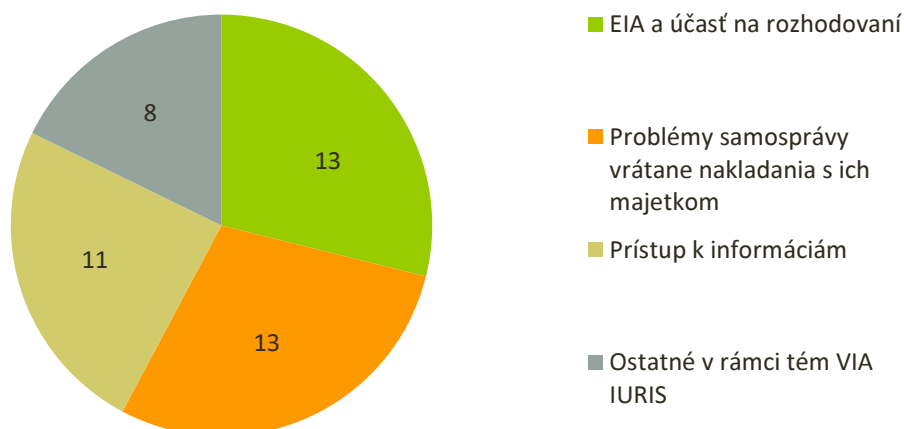
Komunikovali sme s Európskou komisiou o 2 podaných sťažnostiach vo veci nedovolenej štátnej pomoci pri prevodoch obecného majetku. Napriek niekoľkým urgenciám zaslaným Európskej komisii stále nemáme výsledok prešetrenia sťažností, ktoré boli podané v roku 2008. V prípade úspechu by sťažnosti jasne kvalifikovali predaj obcou pod trhovú cenu ako „nedovolenú štátnu pomoc“, čo bude mať precedenčný význam.

VII. Podporné aktivity

VII.1. Konzultácie

Od januára 2010 poskytli právnici spolupracujúci s VIA IURIS právnu konzultáciu v 45 prípadoch. Konzultácie boli vybavované spravidla e-mailom. Niektoré konzultácie postupne prerastú do káuz, ak sa jedná o dlhodobejšiu, svojím dopadom významnú vec, ktorá si vyžaduje viac právnych úkonov a na jej zabezpečenie sú potrebné väčšie ľudské kapacity.

Vybavené konzultácie v roku 2010 podľa témy:

VII.2. Biela Vrana

Biela Vrana je ocenením spoločensky prínosného a odvážneho občianskeho činu. Udeľuje sa ako poďakovanie vzácnym ľuďom okolo nás, ktorí sú ochotní brániť pravdu a spravodlivosť, konkrétnym činom preukázali občiansku odvalu, potlačili osobné záujmy v mene verejného prínosu, hodnôt, či princípov a mohli pritom podstúpiť riziko, rôzne príkoria, či zažiť odsúdenie.

Ocenenie udeľujeme spolu s Alianciou Fair-play (www.fair-play.sk), pričom časť nominácií vychádza priamo z práce VIA IURIS.

V roku 2010 sme spolu s partnerom pripravili 3. ročník ocenenia. Porotu tvorili: Juraj Babjak (sudca, *Biela Vrana* 2009), Egon Gál (filozof), Jozef Hašto (lekár, *Biela Vrana* 2009), Marián Jasík (*Biela Vrana* 2009), Daniel Pastirčák (kazateľ), Milan M. Šimečka (novinár, spisovateľ) a Emília Vášáryová (herečka). Porota po živej diskusii vybrala 3 laureátov, ktorí si *Bielu Vranu* prevzali 17. novembra 2010 na *Koncerte pre všímavých*.

Laureátmi *Bielej Vranu* 2010 sa stali občiansky aktivista **Marek Božík**, zástupca Bardejovčanov v boji o mestský park proti vôli miestnych politikov; **Zuzana Melicherčíková**,

ktorá ako zamestnankyňa študijného oddelenia Právnickej fakulty UK verejne odhalila klientelizmus; a lesník **Ján Mičovský**, ktorý ako šéf komunikačného oddelenia Štátne lesy SR verejne poukázal na neefektivitu a korupčné hospodárenie tohto podniku.

Členka poroty Emília Vášaryová a laureát Bielej Vrany 2010 Marek Božík.
Foto: Juraj Kováčik (www.jurajkovacik.com)

Členovia poroty (zľava) Ján Hašto a Milan M. Šimečka a laureátka Bielej Vrany 2010 Zuzana Melicherčíková.
Foto: Juraj Kováčik (www.jurajkovacik.com)

Moderátorka podujatia Katika Žitniaková, člen poroty Egon Gál a laureát Bielej Vraný 2010 Ján Mičovský.
Foto: Juraj Kováčik (www.jurajkovacik.com)

Sošky *Bielej Vraný* vytvoril, tak ako aj v roku 2009, sochár a výtvarník Fero Guldán (www.feroguldán.com).

Sošky ocenenia Biela Vrana 2010.
Foto: Juraj Kováčik (www.jurajkovacik.com)

VII.3. Otvorené právo a Cena Otvoreného práva

Otvorené právo (www.otvorenepravo.sk) je webový portál, ktorý vytvára priestor pre otvorenú diskusiu o témach na pomedzí práva, politiky a spoločnosti. Doplňujúcim projektom je *Cena Otvoreného práva*, ktorou oceňujeme kreatívne myslenie študentov právnických fakúlt. V roku 2010 sme pripravili a začali implementovať stratégiu rozvoja *Otvoreného práva* a uskutočnili prvý ročník *Ceny Otvoreného práva*.

V roku 2010 navštívilo *Otvorené právo* viac ako 28 000 unikátnych návštevníkov, pričom priemerná mesačná návštevnosť bola viac ako 4 400 návštev. Za toto obdobie bolo publikovaných celkovo 50 článkov a rozhovorov. Na konci roka 2010 publikovalo na *Otvorenom práve* celkovo 27 autorov a *Otvorené právo* si získalo priazeň viac ako 300 ľudí.

Na spropagovanie portálu medzi študentmi práva sme v marci 2010 usporiadali prvý ročník *Ceny otvoreného práva*. *Cena Otvoreného práva*, ktorej kreatívne stvárnenie pripravil Fero Guldan, bola udelené 3 študentom vybraným zo 14 súťažiacich za ich eseje na tému *Nezávislosť súdnictva*. Porotu tvorili zástupcovia z radov sudcov, novinárov, akademickej obce a advokácie.

Tomáš Vorčák, víťaz prvého ročníka Ceny Otvoreného práva.
Foto: Juraj Bartoš (<http://jurajbartos.blog.sme.sk/>)

VII.4. Webová stránka VIA IURIS a Prvá právna pomoc

Snažíme sa, aby webová stránka VIA IURIS zabezpečovala zrozumiteľný a aktuálny obraz o organizácii, jej misii, témach, ktorým sa venuje, aktivitách, ľuďoch, partneroch a podobne. V roku 2010 sme zahájili práce na novom VIA IURIS webe tak, aby bol kvalitnejším nástrojom na prezentáciu.

Súčasťou web stránky je aj jednoduchý webový sprievodca právnymi predpismi z vybraných oblastí práva, ktorý dostal názov *Prvá právna pomoc* (PPP). PPP zrozumiteľnou formou sprostredkuje bežným ľuďom bez právnického vzdelania informácie, skúsenosti a vedomosti právnikov spolupracujúcich s VIA IURIS z káuz a konzultácií od roku 1993.

Prvá právna pomoc bola v roku 2010 uvedená do testovacej fázy so 4 modulmi: Ako získať informácie? Ako založiť občianske združenie? Ako zvolať zhromaždenie? Ako sa zúčastniť na ochrane životného prostredia? Plný formát by mal obsahovať 10 modulov. V rámci každej témy budú informácie delené do nasledovných sekcií: základný manuál, praktické príklady z našich prípadov, súvisiace právne predpisy, užitočné odkazy a informácie, FAQ a použiteľné vzory.

Očakávame, že hotový projekt PPP najmä umožní rýchle a efektívne uspokojenie väčšiny žiadateľov o konzultácie a rozšíri rozoznatelnosť VIA IURIS.

VII.5. Dokumentárne filmy Právo pre ľudí

VIA IURIS v spolupráci so spoločnosťou atelier.doc (www.atelierdoc.sk) a jeho renomovanými tvorcami Zuzanou Piussi a Robertom Kirchhoffom pripravilo v roku 2010 sériu 8 dokumentárnych filmov, ktoré ukazujú ľuďom, ako s pomocou zákona efektívne hájiť svoje práva a verejný záujem. Sú postavené na reálnych príbehoch, v ktorých sa občania dostali do konfliktu s mocou respektíve záujmom mocných a poskytuje konkrétne rady ako postupovať.

Séria pozostáva z 3 filmov v televíznom formáte (každý približne 15 minút) a 5 filmov (každý v dĺžke približne 5 minút) vo formáte na web. Tri filmy v televíznom formáte sú zamerané na právo vyhotovovať obrazové a zvukové záznamy zo zasadania mestského zastupiteľstva (prípady Považská Bystrica a Dubnica nad Váhom), zhromažďovacie právo a právo na súdnu ochranu pri jeho porušení (prípady Dostál a zakázané zhromaždenie počas návštevy čínskeho prezidenta v Bratislave) a postup pri odvolávaní starostu občanmi a usporiadanie miestneho referenda (prípady Vištuk).

Okrem dokončenia série filmov sme v tomto roku iniciovali spoluprácu so Slovenskou televíziou, ktorá v roku 2011 odvysielala 3 filmy. Všetky dokumentárne filmy sú zároveň dostupné na webovej stránke VIA IURIS a na YouTube.

VII.6. Spolupráca s Justice and Environment

Spolupráca s európskymi environmentálno-právnymi organizáciami, ktoré sú združené v sieťovej organizácii Justice and Environment (www.justiceandenvironment.org), nám umožňuje výmenu právnych skúseností na medzinárodnej úrovni. Okrem toho využívame medzinárodný tlak pri presadzovaní našich cieľov – komunikáciou s inštitúciami EÚ a späť s inštitúciami Slovenskej republiky.

VIA IURIS sa aj v roku 2010 aktívne zúčastňovalo na fungovaní siete mimovládnych právnych organizácií Justice and Environment. V septembri 2010 sme mali svojho zástupcu na valnom zhromaždení a rovnako na pracovnom stretnutí Justice and Environment a European Environmental Bureau, oba v Bruseli, v tom istom termíne.

Zapojili sme sa tiež do verejného pripomienkovania EIA smernice na základe výzvy Európskej komisie. Komunikovali sme nedostatky, s ktorými sa pri aplikácii smernice stretávame pri našich kauzách a naše odpovede sme koordinovali s renomovanými environmentálnymi organizáciami na zabezpečenie vyššej účinnosti našich pripomienok.

V rámci končiaceho projektu podporeného holandským Ministerstvom VROM sme oboznámili slovenskú odbornú verejnosť so závermi komparatívnej analýzy aplikácie Aarhuského dohovoru v 10 krajinách EÚ, na vypracovaní ktorej sme sa podieľali.

VII.7. Spolupráca na projekte DOLCETA

Projekt DOLCETA (www.dolceta.eu/slovensko) má za cieľ vytvoriť internetový portál zameraný na zvýšenie informovanosti o spotrebiteľských právach v EÚ. Právnicki spolupracujúci s VIA IURIS v rámci medzinárodného tímu realizovali modul venovaný službám vo verejnom záujme.

V lete 2010 nás líder národných tímov oslovil s ďalším kontraktom na aktualizáciu výstupov. Ponuku sme prijali a od novembra do februára 2011 právnici zapracovávali zmeny, ktoré sa udiali v rámci národnej aj európskej legislatívy. Hotová webová stránka s aktuálnym obsahom, novými aplikáciami a funkciami bude pripravená v apríli 2011.

VII.8. Spolupráca na projekte FRA

V roku 2010 pokračovala úspešná spolupráca VIA IURIS a rakúskej European Training and Research Centre na príprave analýz a podkladov pre Fundamental Rights Agency EÚ. V rámci tejto spolupráce boli spracované štvrtročné bulletiny, v ktorých boli stručne uvedené najdôležitejšie udalosti týkajúce sa nových politík, právnych predpisov a iných udalostí v oblastiach ako diskriminácia, obeť trestných činov, informačná spoločnosť, prístup k spravodlivosti, práva detí a podobne.

V roku 2010 sme spracovali správu na tému *Specific fundamental rights issues in the MAF areas on national level*. Okrem toho sme pripravili aktualizáciu tematickej štúdie *Update of the Legal Study on Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation*.

VIII. Správa o hospodárení združenia v roku 2010

VIII.1. Príjmy

Zdroj príjmu	Priame finančné príjmy	Nepriame finančné príjmy	Príjmy celkom
Grant OSI Budapest	89 526,22 €		89 526,22 €
Grant Trust for Central and Eastern Europe	47 498,02 €		47 498,02 €
Grant Veľvyslanectva USA	5 932,11 €		5 932,11 €
Grant Nadácie otvorenej spoločnosti	11 160,00 €		11 160,00 €
Dotácia Audiovizuálneho fondu	5 985,00 €		5 985,00 €
Grant Veľvyslanectva Holandského kráľovstva	3 466,00 €		3 466,00 €
Grant Stredoeurópskej nadácie	3 000,00 €		3 000,00 €
Kontrakt ETC - EU Fundamental Rights Agency	17 615,75 €		17 615,75 €
Kontrakt DOLCETA	3 000,00 €		3 000,00 €
Príjmy z prenájmu priestorov a služieb s tým spojených	12 861,10 €		12 861,10 €
Vrátené preplatky a zálohy	791,83 €		791,83 €
Preplatenie nákladov z poistnej udalosti	3 029,87 €		3 029,87 €
Preplatenie nákladov lektorov Pro Bono Alliance	666,55 €		666,55 €
Vrátenie projektovej pôžičky Justice and Environment	6 237,00 €		6 237,00 €
Prijatá asigovaná daň (2 %)	4 410,16 €		4 410,16 €
Dary	3 052,60 €		3 052,60 €
Úroky	39,82 €		39,82 €
Iné príjmy	629,00 €		629,00 €
SITA - znížená cena mediálneho monitoringu		659,04 €	659,04 €
Celkom	218 901,03 €	659,04 €	219 560,07 €

VIII.2. Výdavky

<i>Kategória výdavku</i>	<i>Suma výdavku</i>
Riešenie prelomových káz a konzultácie	55 861,46 €
Advokácia a legislatívna činnosť	22 726,98 €
Analýzy	22 495,40 €
Medzinárodná spolupráca a aktivity	17 891,18 €
Konferencia a zborník z konferencie Prístup k spravodlivosti	14 747,61 €
Podujatie Biela Vrana	10 975,35 €
Web portál Otvorené právo a podujatie Cena Otvoreného práva	17 800,24 €
Tvorba filmov Právo pre ľudí	41 741,72 €
Tvorba sekcie Prvá Právna Pomoc	6 332,27 €
Finančná a marketingová stratégia	1 325,00 €
Mediálny monitoring	1 363,74 €
Propagačné materiály	3 266,55 €
Aktualizácie a programovanie webových stránok	3 367,00 €
Nákup softvéru a odbornej literatúry	2 632,65 €
Kancelárske potreby, výpočtová a komunikačná technika	1 771,74 €
Prekladateľské služby	3 634,40 €
Audit účtovníctva	2 023,00 €
Zaplatená daň z príjmov a nehnuteľností	372,70 €
Úradné poplatky	303,63 €
Bankové poplatky	153,48 €
Náklady na nájom a energie	15 473,19 €
Údržba nehnuteľností a servis techniky	2 487,60 €
Náklady rekonštrukcie po poisťnej udalosti	6 670,84 €
Poistenie nehnuteľností	552,56 €
Komunikačné výdavky (telefóny, internet, poštovné)	2 355,35 €
Cestovné	4 993,00 €
Interné porady, stretnutia a zhromaždenie členov	1 035,54 €
Ostatné výdavky	834,30 €
Celkom	265 188,48 €

VIII.3. Správa nezávislého audítora

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA
štatutárnemu orgánu
VIA IURIS – CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA

Uskutočnili sme audit príloženej účtovnej závierky občianskeho združenia VIA IURIS – CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA, ktorá obsahuje súvahu k 31. decembru 2010, výkaz ziskov a strát a poznámky za rok končiaci k uvedenému dátumu a poznámky, ktoré obsahujú prehľad významných účtovných zásad a účtovných metód a ďalšie vysvetľujúce informácie.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu neziskovej organizácie za účtovnú závierku

Štatutárny orgán neziskovej organizácie je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky, ktorá poskytuje pravdivý a verný obraz v súlade so zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“) a za interné kontroly, ktoré štatutárny orgán považuje za potrebné pre zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávnosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Zodpovednosť audítora

Našou zodpovednosťou je vyjadriť stanovisko k tejto účtovnej závierke na základe nášho auditu. Audit sme vykonali v súlade s medzinárodnými audítorskými štandardmi. Podľa týchto štandardov máme dodržiavať etické požiadavky, naplánovať a vykonať audit tak, aby sme získali primerané uistenie, že účtovná závierka neobsahuje významné nesprávnosti.

Súčasťou auditu je uskutočnenie postupov na získanie audítorských dôkazov o sumách a údajoch vykázaných v účtovnej závierke. Zvolené postupy závisia od úsudku audítora, vrátane posúdenia rizík významnej nesprávnosti v účtovnej závierke, či už v dôsledku podvodu alebo chyby. Pri posudzovaní tohto rizika audítora berie do úvahy interné kontroly relevantné na zostavenie účtovnej závierky účtovnej jednotky, ktorá poskytuje pravdivý a verný obraz, aby mohol navrhnúť audítorské postupy vhodné za daných okolností, nie však na účely vyjadrenia stanoviska k účinnosti interných kontrol účtovnej jednotky. Audit ďalej zahŕňa vyhodnotenie vhodnosti použitých účtovných zásad a účtovných metód ako aj primeranosti účtovných odhadov, ktoré urobil štatutárny orgán, ako aj vyhodnotenie celkovej prezentácie účtovnej závierky.

Sme presvedčení, že audítorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre naše audítorské stanovisko.

Stanovisko

Podľa nášho stanoviska účtovná závierka poskytuje vo všetkých významných súvislostiach pravdivý a verný obraz finančnej situácie občianskeho združenia VIA IURIS – CENTRUM PRE PRÁVA OBČANA k 31. decembru 2010 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci k uvedenému dátumu v súlade so zákonom o účtovníctve.

Banská Bystrica, 11. 1. 2011

MONAREX audit consulting, s.r.o.
ČSA 24
974 01 Banská Bystrica
Obchodný register Banská Bystrica
Oddiel Sro, vložka číslo 3701/S
licencia SKAu 263

Ing. Ladislav Pompura
zodpovedný audítor
licencia SKAu 818

IX. Ľudia vo VIA IURIS

IX.1. Členovia tímu

Zuzana Aimaq-Fialová – výkonná riaditeľka (do augusta 2010)

Martin Štoffa – výkonný riaditeľ (od septembra 2010)

Milan Šagát – projektový koordinátor (od júna 2010), manažér kancelárie Pezinok (do júna 2010)

Marta Zipserová – manažérka kancelárie Pezinok (od júna 2010)

Lenka Kompišová – manažérka kancelárie Banská Bystrica (do júla 2010)

Žofia Mališová – manažérka kancelárie Banská Bystrica (od augusta 2010)

Zdenka Tesárová – ekonómka

Hana Lyons – mediálna poradkyňa

IX.2. Spolupracujúci právnici a advokáti

Zuzana Čaputová

Peter Wilfling

Eva Kováčechová

Dana Mareková

Imrich Vozár

Kristína Babiaková

Tímea Stránská

IX.3. Členovia rady

Jozef Vozár – Slovenská akadémia vied, advokát

Marián Leško – publicista, novinár

Marek Šulík – strihač a režisér v slobodnom povolání

Tomáš Kamenec – advokát, Dedák & Partners

Zuzana Wienk – riaditeľka, Aliancia Fair-play